

Milli Mücadele'nin Mali Kaynakları Taktamış Ateş

Mustafa Kemal ulusal kurtuluş savaşını örgütlemek için Anadolu'ya gelirken, birlikte götürmekte olduğu kargah personelinin giderlerini karşılamak üzere Dahiliye Nezareti'ne irtülü ödeneğinden yirmibeş bin lira sağlatılmıştı. Zamanın Dahiliye Nazırı Mehmed Ali Bey ve Enniyet şube müdürlerinden Raci Bey, yola çıkacağı gün Bandırma vapuruna gelecek, bu parayı makbuz karşılığı Mustafa Kemal'e vermişlerdi. Mustafa Kemal Samsun'a çıktuktan sonra bu parayla birkaç ay idare etmiş, fakat Erzurum Kongresi'nden sonra yeni kaynaklar bulmak gerekmiştir. Zaten Erzurum Kongresi'nin finansmanı, ev sahibi olarak Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından sağlanmıştı. Erzurum halkı kongre nedeniyle bin beş yüz liralık bağış yapmıştı. Fakat kongre bittikten sonra, Mustafa Kemal ve arkadaşları Sivas'a geçmeleri söz konusu olduğunda gene para sorunu ortaya çıkmıştı.

Mustafa Kemal Doğu Anadolu'da boylesine parasal sıkıntılar çekerken; ilerlemekte olan Yunan kuvvetlerine

karşı direnmeye çabalayan Batı Anadolu'daki durum da fazla farklı değildi. Örneğin 31 Temmuz 1919'da toplanan Balıkesir Kongresi'nde, parasal konulara ağırlık verilerek, kazalarda da Balıkesir'de olduğu gibi maliye örgütü ve likesiir de olduğu kurulması kararlaştırılmıştır. Daha sonra toplanacak olan Alayehir ve özellikle 7 Ağustos 1919'da toplanacak olan Nazilli Kongresi'nde bu konularda daha ayrıntılı düzenlemelere gidecektir. Nazilli Kongresi'nin kararlarından bazıları gözden geçirmek yararlı olur:

"Savaşçıların ve Heyet-i Milliye'nin yerel giderlerinin karşılanması, halkın vereceği para ve mal bağışlarından toplanmasına bağlıdır.

Her kişinin ne kadar bağışta bulunacağı, o kişinin parasal gücü konusundaki lityar beyetleri tarafından verilecek bilgilere dayanılarak Heyet-i Milliye tarafından saptanacaktır.

Para ve mal toplama konusunda her türlü bireysel davranışlar engellenecektir.

Öngörülen bağışları yaptıktan ka-

HERKESTEN FEDAKARLIK: Milli Mücadele çok güç koşullar altında örgütlenmiştir. Doha Kongreleri döneminde başlayan mali olanaksızlıklar, Ankara'da Büyük Millet Meclisi kuruluncaya kadar devam etti. Bu tarihte kadar Anadolu'daki Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri ve bunlara bağlı güçler, tümüyle halkın bağışlarıyla yaşantılarını sürdürebilmişlerdir. Meclis'in toplanmasından önce yapmamaları istenilen Büyük Düyün-i Umumiye yönetimlerinin İstanbul'a ödene yapmamaları istenilen Milli Meclis'in yönetimlerine başlanmasyla birlikte Milli Mücadele'nin finansmanı konusunda daha ciddi adımlar atıldı. 22 Mayıs 1920'de Meclis önünde Zafer için dua edildi.

çınanların cezaları Kuva-yı Milliye kumandanları tarafından belirlenecek ve gene onlar tarafından yerine getirilecektir.

İstenildiği zaman 100 lira bağışta bulunanlar cepheye gönderilmeyip, işleri başında bırakılacaktır. Ancak bu ayrıcalık üç ay için geçerli olacaktır.

Parasal sorunların Sivas Kongresi sırasında da ön planda geldiğini görüyoruz. Aslında kongreye katılan 19 iden 36 temsilcinin giderleri genellikle kendilerinin Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri tarafından karşılanmıştı. Ancak kimi delegeler de kendi olanaklarıyla Sivas'a gelmişlerdi. Fakat parasal sorunların çözülmemesi gene yöre halkına düşüyordu. Dahası Mustafa Kemal Erzurum Kongresi sırasında kongreyelerini kolordu karavanasına konuk olarak yazdırmışken, Sivas'ta bunu yapmamıştı. Ve Sivas'ta kalınan üç ayı aşan süre içinde hep Sivas halkının yardımı ve bağışlarıyla yaşamıştı.

Sivas'tan Ankara'ya geçilmesi kararı alındığı zaman da gene para sorunu ortaya çıkmıştı. Mustafa Kemal Osmanlı Bankası'ndan borç alınmasına karşındı. Zira böylece bir tutumun olumsuz propagandaya yol açabileceğinden endişe etmekteydi. Sonunda Mazar Müftü (Kansu) Osmanlı Bankası'ndan kendi adına bir miktar borç almaya karar verdi.

Gerçekten TBMM'nin Ankara'da çalışmalarına başladığı 23 Nisan 1920'ye dek geçen süre içinde Anadolu'daki Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri ve bunlara bağlı güçler tümüyle halkın bağışlarıyla yaşantılarını sürdürebilmişlerdir. Kuva-yı Milliye'nin silahları genellikle ordu depolarından kaçırılarak sağlanıyordu. Bu arada ayda 5-15 lira arasında bir de ücret ödeniyordu. Ancak unutmamak gerekir ki, Anadolu halkı tam bir ekonomik çöküntü ve yıkılmışlık içindeydi. Bu nedenle ilk yıllarda gözdüğümüz iç ayaklanmaların büyük çoğunluğunun arkasında, yeni bir savaşın getireceği kütiflerden korkmak yatmaktaydı. Ayrıca gene bu dönemde yuğunsuz sayılabilecek kimi bireysel davranışlara da rastlanabilmektedir. Örneğin 1919 Haziran'ında çetesi oluşturan Yunanlılara karşı direnmeye başlayan Çerkez Ehem, para sağlamak için İzmir eski valisi Rahmi Bey'in oğlunu kaçırmış ve 50.000 lira karşılığında serbest bırakmıştı. Kuva-yı Milliye ceterlerinin harcamalarında da belirli bir düzen yoktu ve kimi zaman

uygunsuzluklar ortaya çıkabiliyordu. Anadolu'nun doğusunda ve batısında yaşanan parasal sıkıntılar benzeri güneyde de yaşanıyordu. Üstelik bölge işgal altında olduğundan, yardım ve bağış toplama işinin gizlilik içinde yapılması gerekmektedir.

1919 Kasım'ında Mebusan Meclisi için son seçim yapıldıktan ve Meclis çalışmalarını Ocak 1920'de İstanbul'da başladuktan sonra da Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri yerel yardım ve bağışları toplama işlerini sürdürdüler. Erzurum'dan milliyetçili seçilmiş bulunan Mustafa Kemal, İstanbul'un güvenliğinde olamadığı gerekçesiyle Ankara'da kalmıştı. Ve gerçekten 16 Mart 1920'de İstanbul'da resmen işgal edilince, Mustafa Kemal bir yandan meclisi Ankara'ya davet ederken (yeni seçilecek olanlar ve olağanüstü yetkilerle) bir yandan da Anadolu'daki gelir kaynaklarına el koyuyordu. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsilîye Reisi olarak kolordulara, vilayetlere, bağımsız mustasafırlıklara, Şile, Gebze ve Kartal kaymakamlıklarına gönderdiği 18 Mart 1920 tarihli bir şifreletrafla bölgelerindeki Osmanlı Bankaları, Ziraat Bankaları, Düyün-i Umumiye ve Reji yönetimlerinin İstanbul'a ödeme yapmalarını durdurulmasını ve mevcut listelerin gönderilmesini istiyordu.

Bu telgrafın dört gün sonra 22 Mart 1920'de Balıkesir'de toplanan "İzmir Kuzezy Bölgesi Kuva-yı Milliye Genel Kurulu" da, daha önce yapılmış kongrelerin parasal konularda almış oldukları kararları yeniden düzenlemişti. Bu düzenlemeye göre;

• Her ilçe Merkez Kuruluna ayda 7.000 lira göndermek zorundadır.
• Silah gereksinimini karşılamak için halkın elindeki silahları uygun bir biçimde halkın elinden alınacaktır.
• Cephaneyi ısrat edenler, her fişek için cepheye bir gün fazla hizmet göceklerdir. Bunlar sürekli savaşçılarıdan olursa, fişek başına 25 kuruş ödeyeceklerdir.

• Birtakım bahanelerle askerlik görevi çağrısına uymayanlar, ila misli fazla hizmet görecektir.
• Giderlerin 300.000 lira olacağı tahmin edilmiştir. Gelir kaynakları şunlardır:

a) Belediye bütçelerinde tahmin edilen gelirlerin fazlasının yarısı
b) Mezbaha ve pazar resimleri belgelerce bir misli fazla tahsil edilerek

Kuva-yı Milliye'ye verilecektir.
c) Aşağıda yazılı tüccar mallarını başka bir yere gönderilmesinden ve başka bir yerden getirilmesinden üşadığı belirlenen miktarlarda vergi alınacaktır (Okruva kesim).
Buyday okkasından 1 Kuruş
Diğer tahıllar okkasından 1/2 Kuruş
Prinç okkasından 2 Kuruş
Tütün okkasından 5 Kuruş
Afyon okkasından 50 Kuruş
Köşele okkasından 10 Kuruş
Zeytinyağı okkasından 3 Kuruş
İplik paketinden 10 Kuruş
Rakı okkasından 100 Kuruş
(Bu liste daha ayrıntılı ve uzundur. Yukarıdaki miktarları örnek olarak verdik.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara'da çalışmaya başladıktan ve TBMM Hükümeti oluşturulduktan sonra ulusal mücadelenin finansmanı konusun da daha ciddi düzenlemelere gidildi. Zaten 1. BMM'nin memur kökenli olar kırk milliyetçiliği arasında onu maliyec idi. Bu on maliye memurundan dört defterdar idiler. Bu dönemde üç önemli gelir kaynağının kullanılmasına başlan dıgını gözüyoruz:

1) Düyün-i Umumiye gelirleri.
2) Eskiden beri varolan ve yeni çıkarılan yasalarda toplanan vergiler.
3) Özellikle Sovyetler Birliği'nden sağlanan dış yardım.

Düyün-i Umumiye gelirleri, daha doğrusu bu idarenin tahsil etmekte olduğu vergiler, gelirlerinin yarısından fazlasını oluşturmakta idi. Ankara hükümeti hem bu idarenin toplamakta olduğu paraları almak ve hem de bu idarenin örgütünden yararlanarak, diğer vergileri toplamak istiyordu. Bu nedenle Ankara hükümetinin ilk maliye bakanı Hakkı Behiç Bey, Düyün-i Umumiye İdaresinin Ankara temsilcisi Ali Cevat Bey'i çağırarak durumu ve isteklerini açıkça ortaya koyarak, savaşın sonra hesaplaşabileceklerini bildirdi. C günde Düyün-i Umumiye 8000 me mürü ile tüm ülke çapında örgütlenmiş ti ve yurt dışındaki kimi alacaklılar adına, belirli vergileri toplamakta idi. Ankara hükümetinin bu teklifi Düyün-i Umumiye açısından da rahatsız ol muştı. Zira Ankara, bu borçları red dedebildi ve Düyün-i Umumiye örgütünü de dağıtabildi. Oysaki sadece be liri bir süre için ve "savaş durumu" be denile, toplanacak olan vergileri istiyor ve idarenin yapacağı masrafları da kabul ediyordu.

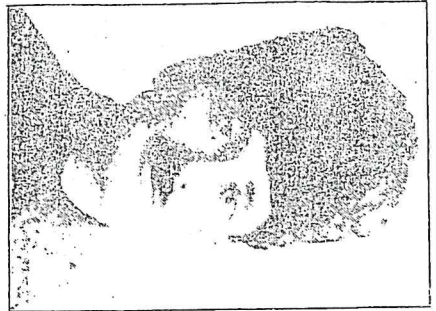
Ancaz gerek Düyün-1 Umumiye'nin gelirleri, gerekse biraz aşağıda anlatacağımız vergi gelirleri ve dış yardımlar, günde artan giderleri karşılamaya yetmiyordu. Zira bir yandan asker ve sivil memurların maaşlarını ödemesi, bir yandan dul, yetim ve emekli aylıkları, bir yandan savaş giderleri ve bir yandan da küçük bir kentte devletin yenden örgütleşmesini gerektireceği cari giderler, hükümeti sürekli sıkıştırıyordu.

Bu arada gelirleri denetlemek kadar zor olan bir başka husus, giderleri denetlemek oluyordu. Gene bu arada maaşların düzenli ödenmesi nedeniyle, bazı kuruşlar kendilerine gelir sağlamak için, onaylanmayacak yollara başvururlardı. Örneğin Posta idaresinin bütin memurları havale edilme üzere teslim olunan paraları el koymak istiyorlardı.

Ancaz 1920 sonlarında parasal işler bir ölçüde düzene sokulabildi. Bu arada ordunun harcamalarını denetlemek ve düzene sokabilmek için bir yasa çıkarılarak ordu defterdarları ve sorumluları saymaktaki kuralıydı. Ayrıca sarraf ödemeleri de alınmaktaydı. Bu emirler arasında çok çarpıcı bulduğumuz birkeç tarifi almamak istiyoruz.

Örneğin devlet kurumlarında kişilerin maaşlarını maaş suretiyle tahsil etmelerine ve aksın saatlerinde de gaziantması yakınımsını sağlamak için 2 Kasım 1920'den 15 Mart 1921'e kadar devlet memurlarının maaşlarını tahsil etmelerine karar verilmektedir.

14 Haziran 1920'de çıkarılan bir Bakanlar Kurulu kararına göre, gerek siz telgraf haberleşmelerini denetlemek için önemli ve acele olmayan haberleşmelerin yazışmaları, buna uyandıran memurlardan çekilen telgrafın parasının alınması kararlaştırıldı. Daha sonra telgrafların olabildiğince kısa yazılması konusunda yeni bir karar alındı.

YENİ ÖNEMLER: Büyük Millet Meclisi'nin on millerlikli malıyıcıları.

Bunların yapacağı düzenlemeler gelir bütçelerinin artırılmasına yolunda olacaktı. Özetle Düyün-1 Umumiye gelirlerinin Ankara adına tahsil edilmesi büyük bir önem taşıyordu. Ancak hükümet henüz Düyün-1 Umumiye gelirleri ile etmek hem de Düyün-1 Umumiye'nin ödevlerinden yararlanarak diğer parileri de toplamak istiyordu. Bu amaçla ilk Malîye Bakanı Hakkı Beğ, Düyün-1 Umumiye'nin Ankara temsilcisi Ali Cevdet'i bu işleri yürütmekle görevlendirdi. Sonuçta sonu hesaplayacaklarını söyledi. Hakkı Beğ Bey (Boşuk).

kin kapalıması için "istikraz aktine, Osmanlı Bankası'ndan geçici avanslar alınmasına, hazineye ait tasnifat kimi maddelerin tahsilatına vs." malîye bakanı yetkili kılınmıştır.

Yasanın 8. maddesi şöyledir: Bütçe Kanunu'nun gelir kısmındaki cevaplar da belirtilen vergilerden başka herhangisi bir vergi tahi ve tahsilî yasak olup, bunun dışında her ne adla olursa olsun, vergi tahi ve tahsilî için emir vericiler Valiana İhsan Kanunlu ile cezalandırılacaktır.

9. maddede ise şöyle yazılmıştır: Bütçe Kanunu'nun gelir kısmındaki cevaplar da belirtilen vergilerden başka herhangisi bir vergi tahi ve tahsilî yasak olup, bunun dışında her ne adla olursa olsun, vergi tahi ve tahsilî için emir vericiler Valiana İhsan Kanunlu ile cezalandırılacaktır.

1920 Bütçe Yasasına göre giderler arasında en büyük bölüm 27.576.039 lirası ile Milli Savunma Bakanlığı'na ayrılmıştır. Bu rakam giderler toplamının % 43,7'sidir. Bunun yanı sıra Jandarma Genel Kumandanlığı'na ayrılan 4.858.976 lira (% 7,7) ödenek, savaş gelirleri yapımına ayrılan 1752.696 lira ödenek (% 1,1) ve Deniz Kuvvetleri'ne ayrılan 289.548 lira (% 0,5) düşüldüğünde zaman, 1920 bütçesinin askeri giderleri, genel giderlerinin % 53'ünü oluşturmaktadır (33.477.532 lira). 1920 yıl bütçesinde giderlerin dağılımında ikinci ve üçüncü sıraları Düyün-1 Umumiye (7.686.629) lira - % 12,1) ve Malîye Bakanlığı (6.413.629 lira - % 10,1) almaktadır. Bu iki kalemin birlikte düşünüldüğünde zaman mali yönetimin bütçe giderleri içindeki payının % 22,2 olduğu anlaşılmaktadır.

1920 yıl bütçe yasanında devlet gelirleri de ayrıntılı bir biçimde sıralanmaktadır. Biz bunun ayrıntılarına girmeden şu kademayı belirtebiliriz ki, devlet gelirleri arasında vasatîleşen vergiler % 56, vasatîleşen vergiler % 22 ve tekel gelirleri % 10'luk paylara sahiptirler. Vasatîleşen vergiler içinde gösteren âşer, tütün devlet gelirlerinin % 29'unu oluşturuyordu. Gene aynı grup içinde yer alan ağaçtan (meyan vergisi) % 12'lik bir paya sahipti. Vasatîleşen vergiler içinde yer alan gümrük vergileri tütün gelirlerinin % 22'sini oluşturuyordu. Diğer önemli vergi kalemleri tuz tükeli (% 8), bina ve arazi vergileri (% 5) ve gelir vergisi (% 4) idi.

Güldüğü aradan savaş giderlerinin karşılayabilmesi için 7/8 Ağustos 1921'de "Tekalif-i Milliye Emirleri" yayımlandı. Bunlar uyarınca Türk halkı verebileceği her şeyin sınırlarını zorluyor ve cephelelerdeki ordusuna veriyordu. Bu emirler uyarınca:

- Her ev, bir kat manzârı, bir çift çorap ve bir çift çarık hazırlayarak orduya teslim edecekti.
- Halkın ve tüccarın elinde bulunan ve giymek ve koymak epeyleri imale yarayan malların % 40'una el konuluyordu.

- Aynı biçimde halkın ve tüccarın elinde bulunan tahıl, kuru sebze, kasaplık hayvan, seker, yağ vb. yiyecek mallarının % 40'una el konuluyordu.
- Halkın elinde bulunan her türlü taşıt aracıyla, ayda bir kez olmak ve 1000 kilometreyi geçmemek koşuluyla orduya ait malzemeyi taşıması öngörülmüştü.

- Ülkeyi terk etmiş olanların ordu gereksinimlerini karşılayacak mallarına el konuluyordu.

- Halkın elinde bulunan tüm silah ve cephaneyi yetkili komisyona teslim etmesi öngörülmüştü.

- Olomobül kamyonu ve telefon ile ilgili olarak halkın elinde bulunan malzemenin % 40'una el konuyor, ayrıca savaş araç ve gereçlerinin imal ve tamirine yaratanlabilecek esnaf ve sanataktarlar orduya görevine alınıyorlardı.

Türk halkı cephelelerdeki ordusunun gereksinimleri için böylesine olanakların zorlamak, aynı zorlamaya ve özveriye Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üyelerinde görmek de mümkündür. Bir okul yatılıkta çalışıyor, tablodaki diğer gaz lambasını ışığı altında, sabahları kadar okul sıralarında oturarak çalışıyorlardı. O günlerde üç-beşyüz lira el giderlerinin harcamasındaki usulsüzlük bile TBMM içinde çok ağır eleştirilere neden olabiliyordu.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın parasal kaynakları arasında yer alan yardım ve bağışlar, Düyün-1 Umumiye gelirleri, vergi gelirlerinin yanı sıra dış ülkelerden alınan yardımlardan da söz etmeliyiz. Bu yardımlar arasında en önemlisi Sovyetler Birliği'nden alınan yardımlardır. Ayrıca Fransa'dan sağlanan dolaylı bir yardımla, Hint Müslümanların yardımları üzerinde durmak gerektirir.

Ankara'nın Sovyetler Birliği'nden yardımından yardım talepleri, daha Ankara hükümeti kurulmadan önce, Sivas Kongresi'nden hemen sonra başlamıştı. 1919 Eylülü'nde Rusya'ya giden Halil Paşa, Eylül 1920'de İstanbul'da, 100.000 lira değerinde altınla Moskova'dan ayrılmış ve zahmetli bir yolculuktan sonra Karaköse'ye gelmişti. Karaköse'de tümen kumandanı Cavit Bey tarafından teslim alınan altınlar 8 Eylül 1920'de Erzurum'a getirilmiş ve hastahane kantininde tartılarak büyük bir bölümü Doğu Ordusu için alkonulmuş ve çok uzak bir bölümü de Ankara'ya gönderilmişti. (Zaten Kâzım Karabekir komutasındaki Doğu Ordusu bütçe gelirlerine fazla itibar etmezken, yerel yardımlar ve bağışlarla ve ordu cıvanaklarıyla ilgili yürütülmüş ve Ciritçi ve Ermeniler karşı son derece düşmanlı bageciler karaması.)

Sovyetler Birliği Anadolu'daki harekatin sosyalizm herhangisi bir yakınlaşık olmadığını elbette bilince idi. Fakat ortak düşman olan İngilizleri ve karıştırmakla olan bir savaşı desteklemesi de, kendi çıkarlarına uygun idi. Ayrıca Sovyetler Birliği, o günün tek-

nolojisi ve strateji anlayışı içinde kendine çok önemli olan Çanakkale ve İstanbul Boğazlarını İngilizler'in denetiminde kalmamasından fazla hoşnut olmayacaktı. Ve buna engel olabilecek tek güç olan Ankara'yı desteklemek, bu bakımdan da çıkarlarına uygundu.

Sovyetler Birliği Kurtuluş Savaşı boyunca 1921 ve 1922 yıllarında Ankara'ya toplam 11.000.000 altın rublelik yardım yapıyorlardı. Ayrıca çok önemli ölçüde silah ve cephaneyi yardım sağlama da mümkün olabiliyordu. Bunların kesin bir toplamı şöyledir: 39.275 ton, 327 makineli tüfek, 54 top, yaklaşık 63 milyon tüklet mermisi, 147.079 top mermisi, 4.000 el bombası, 4.000 sarımsal mermisi, 1.500 kılıç ve 20.000 gaz maskesi. (Bu konularda Türk ve Sovyet kaynakları arasında farklılıklar varsa da, önemli bir sapma söz konusu değildir.)

Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında Hint Müslümanların göndermiş oldukları paralar da üzerinde durulmaya değer bir başka konudur. O dönemde Hint Müslümanları değişik örgütler kurarak İngilizler'in Yunanistan'ı destekleyen politikasına karşı çıkmaktaydılar. Zaten İngilizler Irak ve Suriye cephelemleri de bu Müslümanları Osmanlılara karşı kullanmak istediği zaman da ciddi ayaklanmalar olmuştu. Hint Müslümanları Halife'nin 1914 Kasımındaki "cihâd" çağrısına inamaktaydı ve kalmaktaydılar. Hatta İstanbul işgal edildikten sonra Ayasofya'nın yeniden kiliseye dönüştürülmesiyle ilgili önerilerin reddedilmesinde Hintli Müslümanların toplıklarından de çekimliği konusunda ciddi görüşler vardı.

Hint Müslümanların aktıkları kampanyaları sonrasında özellikle orta sınıflardan sağladıkları yardımlar tutarı komünist kesim bilgilendirilmesi mümkün olmadığı gibi Ankara'ya ulaştırılan miktarda konsusuna da farklı savayilleri sürülmektedir. Örneğin Selek 300.000 liradan söz ederken, K. Özalp Alaturk'un bu paranın 600.000 lirasını Büyük Taarruz öncesinde geçici olarak Malîye Bakanlığı emrine verdiğini söylemektedir. A. Müderrisoğlu'nun Kınosof'a dayanarak verdiği rakam ise 125.000 İngiliz lirasıdır. Belki de farklılara birlerinden söz edilmesi bu farklılıkları ortaya çıkarmaktadır. Fakat miktarda ne olursa olsun Hint Müslümanların gönderdikleri yardım, gibidevletin gelirleri arasında katlanamıy ve hükümetin ve malîye bakanının ta-

sarrufunun dışında tutularak, Osmanlı Bankası'nda Mustafa Kemal adına açılan bir hesaba bloke edilmiştir. Biraz yukarıda değindiğimiz gibi, büyük taarruz öncesinde çok sıkışık günlerinde Mustafa Kemal bunun bir bölümünü geçici bir süre için orduya tahsis etmiş ve bu miktarda, daha sonra aynı hesaba geri verilerek para kurumuna ve daha sonra da bu para Türkiye İş Bankası'nın kuruluşuna katkıda bulunarak kullanılmıştır. Mustafa Kemal'in bu parayı Malîye'ye aktarmaması, o mas zaman zaman eleştirilmiştir. Fakat daha ulusal kurtuluş mücadelesine başlatılan saltanat ve belki de hilafet son verne kararında olan Mustafa Kemal'in, "halifeyi kutlamak" amacıyla toplanan bir parayı, devlet gelirleri arasında katılması fazla mantıklı olmazdı.

Millî Mücadele'nin mali kaynakları araştırılınca son üzerinde durulabilecek dış yardım, 20 Ekim 1921'de imzalanan Ankara Anlaşması'ndan sonra Güney Cephesi'nde savagılara son veren Fransızın buradaki silah ve cephaneyi, Yazılar arasında bu konuda da bir görüş birliği olmasına karşın, otonom üzerinde tüklet ve 1500 sandıklan fazla cephaneyi Fransızlar tarafından Ankara hükümetine devredilmişlerdir. Ayrıca o da uçak armağan edilmiştir ki, bunlar büyük taarruz sırasında çok işe yararlar.

Ancaz Sovyetlerin büyük yardımlarına da dahil olmak üzere, Millî Mücadele'nin finansmanında asıl yatkın, bağışlarla ve dayanılmaz ölçülerle yapılan vergilerle Anadolu halkı taşınmıştır. Zaten doğrusu da budur. Zira hiçbir dış yardım ulusal bağımsızlık ve egemenlik getirmez. □

KAYNAKLAR

- ADOĞLU Samed, *Kıyıcı Millîye Ruhu*, İstanbul, 1969
- HİMMİTOĞLU Hüsnü, *Kurtuluş Savaşı'nda İstiklal ve Yurtseverlik*, İstanbul, 1975
- MORALI Nail, *Mücadele Tarih*, İstanbul, 1976
- MODERİSOĞLU Alişin, *Kurtuluş Savaşı'nın Mali Kaynakları*, Ankara, 1974
- ÖZALP Kâzım, *Millî Mücadele 1919-1922*, Ankara, 1971
- ÖZTOPRAK İzzet, *Kurtuluş Savaşı'nda Türk Bani*, Ankara, 1981
- PAKALIN Mehmet Zeki, *Malîye Teşkilatı Tarih*, 4 cilt, Ankara, 1977
- SEİLER Sabahattin, *Anadolu İhtilali*, İstanbul, 1966
- TAÇALAN Nureddin, *Ege'de Kurtuluş Savaşı*, Bağdat, İstanbul, 1981